



Konflikty na świecie – wojny w Czeczenii

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Animacja](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: CBOS, *Polacy wobec wojny w Czeczenii. Komunikat z badań BS/29/2000*, dostępny w internecie: cbos.pl [dostęp 16.03.2021 r.].
- Źródło: Jadwiga Kiwerska, *Tagesspiegel*.
- Źródło: *I wojna czeczeńska – konflikt o zachowanie imperium*, 11.12.2020 r., dostępny w internecie: polskieradio24.pl [dostęp 16.03.2021 r.].
- Źródło: *USA: Sankcje na przywódcę Czeczenii Kadyrowa i jego otoczenie*, 10.12.2020 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 16.03.2021 r.].
- Źródło: Grzegorz Kuczyński, *Kuczyński: Ramzan vs. Igor, czyli bitwa o czeczeńską ropę*, 9.02.2017 r., dostępny w internecie: biznesalert.pl [dostęp 15.06.2021 r.].
- Źródło: Milana Tierłojewa. Cytat za: granice.pl, [dostęp: 14.06.2021 r.].



Konflikty na świecie – wojny w Czeczenii

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Inne spojrzenie**”.

« Milana Tierłojewa

Czeczenia to nie Palestyna, Afganistan czy Irak. To kraj u granic Europy i to, co się u nas rozgrywa, nie ma nic wspólnego z wielkimi problemami świata arabsko-muzułmańskiego. Dramat Czeczenii to przede wszystkim sprawa ambicji imperialnych Rosji i postsowieckich drgawek, połączonych z nieskończone większą brutalnością, niż ma to miejsce na przykład na Ukrainie czy Białorusi.

Źródło: Milana Tierłojewa. Cytat za: granice.pl, [dostęp: 14.06.2021 r.].

Zapoznając się z materiałem, zastanów się, czy opinia czeczeńskiej pisarki i dziennikarki jest uzasadniona. Czym sytuacja Czeczenii różni się od innych konfliktów zbrojnych rozgrywających się współcześnie?

Twoje cele

- Omówisz przyczyny konfliktu czeczeńskiego.

- Przeanalizujesz przebieg wojen toczących się na terenie Czeczenii.
- Ocenisz skutki konfliktu czeczeńskiego.

Dla zainteresowanych



**Konflikty na świecie –
wojny w Czeczenii**

Przeczytaj

Czeczenia czy też – jak mówią jej mieszkańcy – Iczkeria jest jednym z elementów kaukaskiej mozaiki, na którą składa się około stu narodów wyznających trzy wielkie religie monoteistyczne. Oprócz bogactwa kulturowego Kaukaz ma wymierne bogactwo naturalne w postaci złóż ropy naftowej.



Mapa polityczna regionu Kaukazu. Znajdź Czeczenię i opisz jej położenie geograficzne.

Źródło: Jeroencommons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Geneza konfliktu

Regularny podbój ziem leżących między morzami Czarnym i Kaspijskim rozpoczęła [Katarzyna II](#) w XVIII w. Najdłużej, bo przez 75 lat, opór stawiała Czeczenia, która w skład carskiego imperium została włączona dopiero za cara [Aleksandra II](#) w 1859 r. Czeczeńcy, nie pogodziwszy się z utratą niepodległości, walczyli przez cały XIX w., m.in. pod wodzą legendarnego [Imama Szamila](#). W chaosie, jaki zapanował w wyniku rewolucji październikowej, Czeczeńcy dostrzegli swoją szansę, jednak bolszewickie obietnice utworzenia niepodległego państwa islamskiego okazały się pustosłowiem.



Flaga z godłem niepodległej Czeczenii

Źródło: Amman, licencja: CC BY-SA 3.0.

Czeczenia pozostała w granicach Rosji Sowieckiej, a następnie Związku Sowieckiego. Dążenie do niepodległości było tak silne, że Czeceńcy w czasie II wojny światowej nie cofnęli się przed kolaboracją z Niemcami, którzy wprowadzili do samej republiki nie dotarli, jednak dostarczali broń i instruktorów z dywizji Brandenburg. Zdrada posłużyła Stalinowi za pretekst do przesiedleń. W czasie „oczyszczania” Czeceenii niejednokrotnie dochodziło do aktów ludobójstwa, zwłaszcza na terenach górskich, skąd trudno było transportować mieszkańców. Kiedy w 1957 r. Czeceńcy zaczęli wracać na swoje ziemie, zastali na nich Rosjan, Inguszy i Osetyńców.

Wraz z [pierestrojką](#) ponownie ożywiły się nadzieje Czeceńców na utworzenie własnego państwa. W 1990 r. Powszechny Kongres Narodu Czeceńskiego wybrał na swojego przewodniczącego byłego generała lotnictwa Armii Czerwonej – [Dżochara Dudajewa](#). W 1991 r. Dudajew wygrał wybory prezydenckie i natychmiast proklamował suwerenną i neutralną Czeceńską Republikę Iczkerii. W odpowiedzi na to Moskwa wprowadziła na terenie Czeceenii stan wyjątkowy i wysłała elitarne jednostki, które Czeceńcy, po uprzednim rozbrojeniu, wysłali autobusami w drogę powrotną. Prezydent Federacji Rosyjskiej Borys Jelcyn sięgnął więc po wypróbowaną politykę *divide et impera* i wsparł opozycję skupioną wokół Umara Awturchanowa stojącego na czele Rady Tymczasowej Republiki Czeceenii. W 1994 r. doszło do pierwszych walk wewnętrznych, z których Dudajew wyszedł zwycięsko, w dużej mierze dzięki brawurowym akcjom [Szamila Basajewa](#).

Tymczasem temat Czeceenii stawał się dla Kremla coraz bardziej drażliwy. Rosja za wszelką cenę postanowiła wykluczyć możliwość przyznania jej niepodległości. Jednocześnie, chcąc uchodzić w oczach świata za kraj stabilny, musiała zaprowadzić szybko porządek we własnych granicach. Po zapadnięciu ostatecznej decyzji o wojnie Jelcyn podjął w listopadzie 1994 r. próbę zakulisowego rozwiązania problemu. Oddziały specjalne, które oficjalnie miały wystąpić jako czeceńska opozycja, otrzymały zadanie aresztowania Dudajewa. Role się jednak odwróciły – ludzie Dudajewa pojmali Rosjan i cała sprawa zakończyła się kompromitacją Kremla.

I wojna czeceńska



Zniszczony pałac prezydencki w Groznym

Źródło: Mikhail Evstafiev, licencja: CC BY-SA 3.0.

Rosyjskie wojska pancerne przekroczyły granice Czeczenii 11 grudnia 1994 r. Kampania od początku skazana była na niepowodzenie mimo znacznej przewagi wojsk i sprzętu. Morale żołnierzy rosyjskich – w większości młodych i zupełnie nieprzygotowanych – było dramatycznie niskie. Sprzęt, w znacznej części przestarzały, okazał się zupełnie nieprzydatny w walce partyzanckiej. W starciu ze zdeterminowanymi Czeczeńcami, którym początkowo nikt nie dawał większych szans, Rosjanie ponosili klęskę za klęską. Największą z nich był noworoczny szturm na Grozny – stolicę zdobyto dopiero po dwóch miesiącach ciężkich walk.

Równolegle do działań wojennych toczyły się negocjacje prezydenta Dżochara Dudajewa i ministra obrony Pawła Graczowa, które raz po raz utykały w martwym punkcie. Rozejm udało się wynegocjować premierowi [Wiktorowi Czernomyrdinowi](#). Umowa pozostała jednak tylko na papierze. Rosjanie wciąż walczyli o Grozny, a w tym samym czasie inne oddziały pacyfikowały wioski i dokonywały rzezi ludności cywilnej. Szerokim, międzynarodowym echem odbiło się spalenie żywcem około dwustu kobiet, dzieci i starców z Samaszek.

Rosjanom udało się w końcu zepchnąć Czeczeńców w góry, a jednocześnie mnożono kolejne plany pokojowego rozwiązania konfliktu. Przełomem w wojnie stał się atak Szamila Basajewa na szpital w Budionnowsku (Kraj Stawropolski, Rosja), dokonany 17 czerwca 1995 r. W zamian za uwolnienie 1000 zakładników Basajew wytargował zawieszenie broni. 30 lipca negocjacje doprowadzono do końca. Na mocy podpisanego wówczas porozumienia Czeczeńcy mieli się rozbroić, a wojska rosyjskie wycofać. O niepodległości republiki nie wspomniano ani słowem. Wykorzystując to przemilczenie, Rosja powołała marionetkowy rząd Doku Zawgajewa. Jego nominacja została „zatwierdzona” sfałszowanymi wyborami.

Przyczyniło się to do kolejnego zaostrzenia sytuacji. W ramach protestu [Salman Radujew](#) wziął zakładników z miejscowości Kizlar. W Groznym doszło do walk między zwolennikami Dudajewa a siłami pr rządowymi. Wreszcie Jelcynowi udało się wyeliminować swego najgroźniejszego przeciwnika – w nocy z 21 na 22 kwietnia 1996 r. zginął Dudajew. Jego następcą został dotychczasowy wiceprezydent [Zelimchan Jandarbijew](#).

Radość ze zwycięstwa była krótka. Zarówno [OBWE](#), jak i społeczeństwo rosyjskie zaczęły domagać się przywrócenia spokoju. W kontekście zbliżających się wyborów prezydenckich *vox populi* zabrzmiał szczególnie głośno. Zawarto kolejne papierowe porozumienie, w którym Rosja zobowiązała się uznać suwerenność Iczkerii. Jednak w tym samym dniu, w którym ogłoszono zwycięstwo Jelcyna w wyborach, na czeczeńskie wioski spadły bomby. Ponownie wybuchły zaciekle walki o Grozny. Nieoczekiwany obrót sprawie nadał rosyjski sekretarz Rady Bezpieczeństwa, Aleksander Lebiedź, który – przekraczając uprawnienia – zawarł 30 sierpnia 1996 r. w Chasawjurtce porozumienie z [Asłanem Maschadowem](#). Rozmowy o statusie Czeczenii zawieszono na pięć lat – do tego czasu miała ona pozostawać republiką w granicach Federacji Rosyjskiej. Maschadow miał przez ten czas uspokoić sytuację w Czeczenii. Lebiedź ze swej strony zadeklarował wycofanie żołnierzy.

Między dwiema wojnami

W styczniu 1997 r. odbyły się demokratyczne wybory prezydenckie, które bezapelacyjnie wygrał Maschadow. Jelcyn wprawdzie przesłał gratulacje elektowi, lecz Kreml dawał wyraźnie do zrozumienia, że niepodległość republiki jest mrzonką.

Mimo wzajemnej nieufności w maju 1997 r. podpisano kolejne porozumienie pokojowe na zasadzie równoprawnych stron. Rosja i Czeczenia wyrzekały się od zaraz przemocy we wzajemnych stosunkach, rozmowy o statusie politycznym przesunięto natomiast na 2001 r.

Rozwiązanie to okazało się kamieniem u szyi dla młodego państwa. Zniszczenia wojenne zaowocowały rozkładem gospodarki, 70-procentowym bezrobociem oraz brakiem szkół i szpitali. Jako państwo quasi-suwerenne Czeczenia nie mogła liczyć na pomoc Moskwy, której zresztą zależało na wykazaniu niezaradności Maschadowa, łączącego funkcję prezydenta i premiera. Nie mogła też liczyć na nawiązanie międzynarodowych stosunków gospodarczych bez oficjalnego uznania jej za niepodległy kraj.

Tymczasem Kreml skrupulatnie dbał o całkowitą izolację Czeczenii. W efekcie tej sytuacji Czeczeńcy zaczęli na dziko eksploatować złoża ropy naftowej oraz porywać przypadkowe osoby dla okupu. Fatalny stan państwa przyczyniał się do stopniowego upadku autorytetu Maschadowa, a w konsekwencji doszło do rozłamu wśród sił politycznych. Zwolennicy Maschadowa proponowali zacieśnienie stosunków z Gruzją i Azerbejdżanem, co pozwoliłoby zaszachować Rosję ewentualnością odcięcia od azerskich złóż ropy. Radykałowie skupieni wokół Basajewa domagali się utworzenia konfederacyjnego państwa islamskiego wespół z Dagestanem, Kabardią, Bałkarią i Osetią. Najdalej szli w swych

żądaniach wahhabici – ortodoksi islamscy. Sytuację dodatkowo komplikował fakt, że swoje koncepcje mieli także stronnicy poszczególnych dowódców i watażków.

W 1998 r. doszło do walk między siłami opozycji a oddziałami rządowej Gwardii Narodowej pod Gudermesem.

Chaos ten skwapliwie wykorzystała Rosja, rozgłaszając, że nad sytuacją w Czeczenii nikt nie panuje i że zagraża ona światowemu pokojowi. W 1999 r. doszło do starć na przygranicznych terenach Dagestanu, na które wkroczył ze swymi bojownikami Basajew. Rosja wysłała natychmiast wojska, zmuszając Czeczeńców do wycofania się. Wkrótce Moskwą wstrząsnęło wiele zamachów bombowych, w których zginęły i zostały ranne setki przypadkowych osób. Odium spadło na Czeczeńców, jednak nigdy nie przedstawiono dowodów ich winy. Istnieje koncepcja, że zamachy były prowokacją rosyjskich służb specjalnych. Wydarzenia te wykorzystał nowy premier, Władimir Putin, by uzasadnić rozpoczęcie II wojny czeczeńskiej.

II wojna czeczeńska

Ofensywa rosyjska rozpoczęła się 1 października 1999 r. Putin od początku przedstawiał wojnę jako rozprawę z terrorystami, mającymi powiązania z Osamą bin Ladenem. Eksperci z Ośrodka Studiów Wschodnich wskazywali jednak na rzeczywisty powód jej wybuchu: „Operacja militarna w Czeczenii stworzy Kremlowi i związanym z nim siłom politycznym unikatową szansę odzyskania, wydawałoby się już bezpowrotnie utraconego, poparcia społecznego”.



Zwolennicy Dudajewa modlą się przed Pałacem Prezydenckim w Groznm.

Źródło: Mikhail Evstafiev, licencja: CC BY-SA 3.0.

Rosja od początku zastosowała taktykę spalonej ziemi. W efekcie drogi zapełniły się uchodźcami, którzy następnie koczowali w urągających ludzkiej godności obozach, głównie w Inguszetii. Jelcyń ustanowił kolejny marionetkowy rząd, na którego czele stanął – wypuszczony na tę okazję z więzienia – Biesłan Gantamirow.

Czeczeński parlament bezskutecznie apelował o potępienie agresji. Społeczność międzynarodowa uwierzyła bądź udawała, że wierzy rosyjskim mediom, które przekazywały obraz walk zgodny z życzeniami Kremla. Tymczasem w rzeczywistości powstawały kolejne obozy filtracyjne, według niektórych do złudzenia przypominające koncentracyjne. Rosjanie stosowali napalm, gazy bojowe, a wreszcie zakazane przez konwencje międzynarodowe bomby zawierające mieszaninę napalmu i oleju napędowego, tzw. pinokie. Jedna z jednostek specjalnych oblewała ludzi benzyną, a następnie podpałała.

ONZ wprawdzie skrytykowała na międzynarodowym forum mordowanie ludności cywilnej, lecz nie wskazała wyraźnie na kraj odpowiedzialny za ludobójstwo. Ustalono jedynie, że OBWE ma poszukać pokojowego wyjścia z konfliktu. Jednak Putin zdecydowanie odrzucił jakiegokolwiek mediacje. Mimo zaciekłości Czeczeńców armia rosyjska systematycznie zacieśniała pierścień oblężenia. Zdrada muftiego Ahmeda Kadyrowa umożliwiła jej zajęcie Gudermesu. Z większych miast pozostawał jeszcze Grozny, w którym obok bojowników koczowały niedobitki ludności cywilnej. Wówczas Kreml zdecydował się na krok bez precedensu – do cywilów skierowano ultimatum nakazujące im natychmiastowe opuszczenie stolicy. W przeciwnym wypadku mieli być traktowani jak terroryści. Jak się później okazało, groźba została zrealizowana – Rosjanie po wkroczeniu do Groznego wymordowali pozostałą w nim ludność cywilną.

Eskalacja konfliktu za prezydentury Władimira Putina

Jeszcze w trakcie walk o Grozny Putin przejął władzę w Rosji jako pełniący obowiązki prezydenta. Oznaczało to dalsze zaostrzenie kursu. Przy akompaniamencie zmasowanych nalotów Kreml tworzył „niezależną” administrację w Czeczenii, w pełni podległą pełnomocnikowi prezydenta w północnokaukaskim okręgu federalnym, gen. Wiktorowi Kazancewowi. Na czele republiki stanął Achmat Kadyrow, powszechnie znienawidzony przez Czeczeńców jako zdrajca. Wszystko to odbywało się przy coraz większej obojętności społeczności międzynarodowej. Można było odnieść wrażenie, że – jak pisał Piotr Grochmański – dla Zachodu stabilność Rosji jest ważniejsza od praw człowieka.

Putin ogłosił oficjalnie zakończenie wojny w 2001 r., ale pacyfikacje trwały nadal. Rozwój sytuacji międzynarodowej wydawał się sprzyjać Kremlowi, który po wydarzeniach 11 września 2001 r. mógł przedstawiać rozprawę z Czeczenią jako element walki z ogólnoswiatowym terroryzmem. Interpretacji takiej sprzyjał fakt, że wśród Czeczeńców coraz większe wpływy zdobywali islamscy radykałowie. Krążyły też nie do końca potwierdzone informacje o powiązaniach czeczeńskich bojówek z Al-Kaidą. Świadomie bądź nieświadomie, Czeczeńcy potwierdzili tę tezę kolejnymi zamachami terrorystycznymi, z których najgłośniejsze były dwa: na Dubrowce i w Biesłanie.

23 października 2002 r. oddział Mowsara Barajewa przerwał spektakl *Nord-Ost* w moskiewskim teatrze na Dubrowce. Przez trzy dni Czeczeńcy przetrzymywali tam kilkuset zakładników, grożąc detonacją ładunków wybuchowych. Domagali się zaprzestania działań zbrojnych na terenie Czeczenii. 26 października w wyniku ataku rosyjskich oddziałów specjalnych, które użyły gazu, zginęli zarówno terroryści, jak i większość zakładników. Zamach ten zdyskredytował w oczach świata czeczeńską walkę o niepodległość, choć winę za śmierć ofiar ponoszą także rozkazodawcy i wykonawcy tragicznego szturmu.

Niecałe dwa miesiące później Putin, chcąc pokazać na arenie międzynarodowej swą troskę o uspokojenie sytuacji w Czeczenii, rozkazał Kadyrowowi przeprowadzenie referendum konstytucyjnego oraz wyborów prezydenckich i parlamentarnych. Z góry było wiadomo, że ich scenariusze, przewidujące także wyniki, zostały napisane w Moskwie.

W marcu 2003 r. przyjęto nową konstytucję, którą rzekomo z entuzjazmem poparła zdecydowana większość głosujących w referendum, a która wyraźnie stwierdzała, że Czeczenia pozostaje integralną częścią Rosji. Fotel prezydenta w październiku tego samego roku przypadł Kadyrowowi, mimo że nadal żył wybrany w demokratycznych wyborach Maschadow. W tajemniczym zamachu zginął natomiast pełniący obowiązki prezydenta po śmierci Dudajewa Zelimchan Jandarbijew. Odpowiedzią Czeczeńców był zamach terrorystyczny w Groznym w maju 2004 r., w wyniku którego zginął Kadyrow.

Opinią światową wstrząsnął jednak kolejny zamach – z 1 września tegoż roku, kiedy terroryści wzięli na zakładników uczniów i nauczycieli z biesłańskiej szkoły w Północnej Osetii. Przeprowadzony chaotycznie trzy dni później szturm sił specjalnych, między które wmieszali się cywile, zakończył się śmiercią blisko 400 osób. Większość z nich stanowiły dzieci.

Sytuacja w Czeczenii nie rokuje dobrze na przyszłość. Pogłębia się nędza i wzrastają wpływy wahhabitów. Wśród przywódców nie ma już żadnego, który chciałby rozmawiać z Moskwą. Rozmowami takimi nie jest także zainteresowany Kreml.

Słownik

divide et impera

(łac. dziel i rządź); stara i praktyczna zasada rządzenia polegająca na wzniecaniu wewnętrznych konfliktów na podbitych terenach i występowaniu jako rozjemca zwaśnionych stron

Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE)

organizacja międzynarodowa uznawana za organizację regionalną w rozumieniu rozdziału VIII Karty Narodów Zjednoczonych, jej celem jest zapobieganie powstawaniu konfliktów w Europie

pierestrojka

(ros. przebudowa); potoczna nazwa procesu przekształceń systemu komunistycznego ZSRS w okresie 1985–1991

religia monoteistyczna

monoteizm, jedynobóstwo – wiara w istnienie jednego boga, wykluczająca istnienie jakichkolwiek innych istot boskich; przeciwieństwem monoteizmu jest politeizm

vox populi, vox Dei

(łac. głos ludu głosem Boga); popularna średniowieczna sentencja, według której wola ludu miała być wyrazem woli boskiej

Animacja

Polecenie 1

Zapoznaj się z animacją. Zastanów się, który moment był kluczowy dla konfliktu w Czeczenii. Następnie wykonaj zadania.

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DX8mKeQA4>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału pod tytułem Świat w datach: Czeczenia.

Ćwiczenie 1

Poszukaj informacji medialnych na temat stosunku innych państw i organizacji międzynarodowych do konfliktu w Czeczenii. Napisz, jakie było ich stanowisko.

Ćwiczenie 2

Zajmij stanowisko: czy Czeczenia powinna być państwem niepodległym? Uzasadnij swoje zdanie minimum dwoma argumentami.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:   

Ćwiczenie 1



Zaznacz datę porozumienia zawartego między Aleksandrem Lebedziem a Asłanem Maschadowem.

☐ 22 kwietnia 1996 r.

☐ 30 sierpnia 1996 r.

☐ 17 czerwca 1995 r.

☐ 11 grudnia 1994 r.

Ćwiczenie 2



Zaznacz miejscowości, w których toczyły się działania wojenne podczas I wojny czeczeńskiej.

☐ Dubrownik

☐ Grozny

☐ Budionnowsk

☐ Biestań

Ćwiczenie 3



Dopasuj opisy do odpowiednich postaci.

Dżochar Dudajew

przywódca powstania górali kaukaskich przeciwko Rosji w latach 1834–1859

Szamil Basajew

generał major sowieckiego lotnictwa, polityk i bojownik czeczeński, prezydent Czeczenii w latach 1991–1996

Wiktor Czernomyrdin

przywódca rebeliantów czeczeńskich, uznawany zarówno za patriotę walczącego o uniezależnienie Czeczenii od Rosji, jak i za jednego z najgroźniejszych terrorystów światowych

Imam Szamil

czeczeński poeta i polityk, prezydent Czeczeńskiej Republiki Iczerii

Zelimchan Jandarbijew

rosyjski polityk, premier Rosji w latach 1992–1998 i 1998

Ćwiczenie 4



Zaznacz, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
<i>Pieriestrojka</i> to potoczna nazwa procesu przekształceń systemu komunistycznego ZSRS w okresie 1985–1991.	☐	☐
W 1997 r. odbyły się demokratyczne wybory prezydenckie, które znaczącą przewagą wygrał Maschadow.	☐	☐
23 października 2001 r. oddział Mowsara Barajewa dokonał ataku na moskiewski teatr na Dubrowce.	☐	☐
Achmat Kadyrow zginął podczas czeczeńskiego zamachu terrorystycznego w Groznym w maju 2004 r.	☐	☐



Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *I wojna czeczeńska – konflikt o zachowanie imperium* ”

Rosjanie nie mogli sobie poradzić z partyzancką metodą walki Czeczenów. Pod wpływem porażek – przede wszystkim utraty Groznego w marcu 1996 roku – zdecydowali się podjąć rozmowy pokojowe. Rozejm został zawarty 31 sierpnia 1996 roku, dzięki staraniom gen. Aleksandra Lebiedzia. Zgodnie z jego postanowieniami, wojska rosyjskie miały opuścić Czeczenię, a status jej niepodległości miał zostać rozstrzygnięty do końca 2001 roku.

Źródło: *I wojna czeczeńska – konflikt o zachowanie imperium*, 11.12.2020 r., dostępny w internecie: polskieradio24.pl [dostęp 16.03.2021 r.].

Dokończ zdanie.

Z podanego fragmentu tekstu wynika, że I wojna w Czeczenii była wojną...

☐ asymetryczną.

☐ hybrydową.

☐ globalną.

☐ regularną.



Zapoznaj się z tekstem i wykonaj ćwiczenie.

“ *USA: Sankcje na przywódcę Czeczenii Kadyrowa i jego otoczenie* ”

Ministerstwo finansów USA nałożyło w czwartek sankcje na przywódcę Czeczenii Ramzana Kadyrowa oraz jego otoczenie. (...)

Władze USA oskarżają podmioty objęte sankcjami o (...) tortury, pozasądowe egzekucje, porwania oraz aresztowania dziennikarzy. Osoby włączone na listę sankcji działały „pod kierownictwem Kadyrowa” i (...) były „zamieszane” w zabójstwo w 2015 roku (...) opozycjonisty Borysa Niemcowa – czytamy na stronie resortu.

Źródło: *USA: Sankcje na przywódcę Czeczenii Kadyrowa i jego otoczenie*, 10.12.2020 r., dostępny w internecie: gazetaprawna.pl [dostęp 16.03.2021 r.].

Zaznacz, które stwierdzenie jest prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Tekst dotyczy byłego Prezydenta Czeczenii, zamordowanego w zamachu.	☐	☐
Ramzan Kadyrow został oskarżony o łamanie praw człowieka w Czeczenii.	☐	☐
Otoczenie Kadyrowa było podejrzane m.in. o zabójstwo czeczeńskiego opozycjonisty, mieszkającego na stałe w Moskwie.	☐	☐



Zapoznaj się z tabelą i wykonaj ćwiczenie.

Czy, Pana(i) zdaniem, toczący się w Czeczenii konflikt zbrojny może stanowić zagrożenie dla*:	Wskazania respondentów według terminu badania					
	Tak		Nie		Trudno powiedzieć	
	I 1995	I 2000	I 1995	I 2000	I 1995	I 2000
	w procentach					
Polski	53	42	26	45	13	13
pokoju w Europie	58	54	23	33	11	13
pokoju światowego	47	49	32	36	13	15

Źródło: CBOS, *Polacy wobec wojny w Czeczenii. Komunikat z badań BS/29/2000*, dostępny w internecie: cbos.pl [dostęp 16.03.2021 r.].

Wyjaśnij, jak zmieniło się postrzeganie I i II wojny w Czeczenii przez respondentów. Swoją wypowiedź poprzyj danymi z tabeli.

Zapoznaj się ze źródłami, a następnie wykonaj ćwiczenie.

Źródło I



Mapa występowania rozpoznanych oraz potencjalnych złóż gazu i ropy w skałach łupkowych na terenie Rosji.

Oprac. na podst.: *Występowanie złóż ropy łupkowej na świecie*, inforupki.pgi.gov.pl [dostęp: 16.06.2021 r.].

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Źródło II

((Grzegorz Kuczyński

Kuczyński: Ramzan vs. Igor, czyli bitwa o czeczeńską ropę

Bogactwo Czeczenii

Jeszcze w latach 70. ubiegłego wieku w Czeczenii wydobywano około trzydziestu milionów ton ropy rocznie. W 1990 r. wydobywanie spadło jednak do ledwie czterech ton. Główny powód: nie inwestowano w poszukiwania nowych złóż. W czasie, gdy upadał Związek Sowiecki, potwierdzone rezerwy surowca w republice oceniano na 50 mln ton.

Dwadzieścia lat później, po dwóch wojnach czeczeńskich, ówczesny republikański minister przemysłu i energetyki Alkhazur Abdulkerimow mówił już tylko o 20 mln ton. Ale jednocześnie nikt nie zaprzecza, że mogą w Czeczenii jeszcze istnieć całkiem duże złoża ropy. Problem w tym, że Moskwie od dawna nie zależy na rozwoju tego przemysłu w republice. Zresztą także władze niepodległej Czeczeńskiej Republiki Iczkeria w latach 90. miały inną koncepcję zaopatrzenia lokalnych rafinerii w surowiec. W październiku 1997 roku, po tym, jak zapadła decyzja o budowie ropociągu Grozny-Tbilisi, ówczesny prezydent Aślan Maschadow dekretem rozwiązał zarządzającą czeczeńskim sektorem naftowym, zorientowaną na współpracę z Rosją, spółkę JUNKO (ros. Południowa Kompania Naftowa). Wykorzystali to naftowi gracze z Moskwy. Ówczesny prezes Rosnieft Siergiej Bogdanczikow natychmiast zwrócił się do federalnego ministerstwa zasobów mineralnych o tymczasowe licencje na korzystanie z szybów naftowych w Czeczenii. Pięć lat później, po zajęciu republiki przez rosyjskie wojska w trakcie tzw. II wojny czeczeńskiej, 20 lutego 2002 r. Rosnieft już na stałe dostała licencję na eksploatację węglowodorów w Czeczenii.

Źródło: Grzegorz Kuczyński, *Kuczyński: Ramzan vs. Igor, czyli bitwa o czeczeńską ropę*, 9.02.2017 r., dostępny w internecie: biznesalert.pl [dostęp 15.06.2021 r.].

Rozstrzygnij, czy zasoby ropy naftowej w Czeczenii mogły mieć wpływ na decyzję Moskwy o nieuznaniu niepodległości Czeczenii.

Rozstrzygnięcie:

tak



Uzasadnienie:

Dla nauczyciela

Autorka: Małgorzata Krzeszowska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Temat: Konflikty na świecie – wojny w Czeczenii

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum, zakres rozszerzony

Podstawa programowa:

Zakres rozszerzony

XIII. Ład międzynarodowy.

Uczeń:

11) przedstawia konflikty międzynarodowe i etniczne w azjatyckiej części obszaru posowieckiego; lokalizuje je i wyjaśnia ich przyczyny i konsekwencje.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- omawia przyczyny konfliktu czeczeńskiego;
- analizuje przebieg konfliktów zbrojnych w Czeczenii;
- ocenia skutki konfliktu czeczeńskiego.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm.

Metody i techniki nauczania:

- debata za i przeciw;
- quiz;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda.

Przebieg zajęć:

Przed lekcją:

Uczniowie w domu zapoznają się z sekcją „Przeczytaj”, żeby w czasie zajęć móc aktywnie uczestniczyć w dyskusji i rozwiązywać zadania. Zapisują na kartkach minimum pięć pytań do tekstu.

Faza wstępna

1. Wprowadzenie klasy w temat lekcji: „Konflikty na świecie – wojny w Czeczenii” i omówienie celów zajęć.
2. Chętne osoby zgłaszają swoje propozycje pytań do wspomnianego tematu. Wybrana lub chętna osoba zapisuje je na tablicy.

Faza realizacyjna

1. Wybrana osoba zbiera przygotowane w domu pytania do urny. Uczniowie dzielą się na pięcioosobowe grupy, losują pytania z puli i przygotowują odpowiedzi. Zespół, który jest gotowy, zgłasza się i przedstawia rezultaty swojej pracy. Pozostali uczniowie wraz z nauczycielem weryfikują poprawność.
2. Uczniowie zapoznają się z multimedium w sekcji „Animacja”. Wynotowują najistotniejsze informacje. Następnie rozmawiają i ustalają odpowiedź na pytanie zawarte w poleceniu.
3. Uczniowie w parach wykonują ćwiczenie 1 do multimedium. Następnie porównują swoje odpowiedzi z odpowiedziami innych par. W razie wątpliwości nauczyciel naprowadza uczniów na odpowiedź.
4. Uczniowie wykonują ćwiczenia 5–8 z sekcji „Sprawdź się”.
5. Uczniowie dzielą się w sposób losowy na dwie grupy i przygotowują do debaty „za i przeciw”, przy czym jedna grupa szuka argumentów przemawiających za suwerennością

i niepodległością Czeczenii, natomiast druga – argumentów przeciw.

6. Następuje debata „za i przeciw”. Obie grupy siadają naprzeciwko siebie i dyskutują. Po zakończonej dyskusji nauczyciel pyta, czy ktoś chce zmienić grupę i daje na to czas. Następnie wyznaczona osoba podsumowuje debatę. Wnioski z debaty uczniowie zapisują w ćwiczeniu 2 do animacji.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie rozwijają zdanie: „Na dzisiejszych zajęciach nauczyłem się/nauczyłam się...”.

Praca domowa:

1. Napisz krótką notatkę, uwzględniając w niej najistotniejsze informacje dotyczące zagadnień poruszanych na zajęciach.

2. Wykonaj pozostałe ćwiczenia interaktywne.

Materiały pomocnicze:

Arkadij Babczenko, *Dziesięć kawałków o wojnie. Rosjanin w Czeczenii*, Warszawa 2009.

Mirosław Kuleba, *Imperium na kolanach. Wojna w Czeczeni 1994-1996*, Warszawa 1998.

Mirosław Kuleba, *Czeczeński specnaz. Taktyka działań specjalnych*, Warszawa 2001.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą wykorzystać animację jako inspirację do przygotowania własnej prezentacji multimedialnej.